

مركز جهانی علوم اسلامی
جمهوری اسلامی ایران - قم - ۱۳۵۸

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

مواضع امام علی «ع» در برابر شیخین

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته فقه و معارف اسلامی

نگارش؛ مهدی مهدوی

استاد راهنما؛ حجة الاسلام و المسلمین علی غلامی دهقی
استاد مشاور؛ حجة الاسلام و المسلمین حامد منتظری مقدم

دی ماه ۱۳۸۴

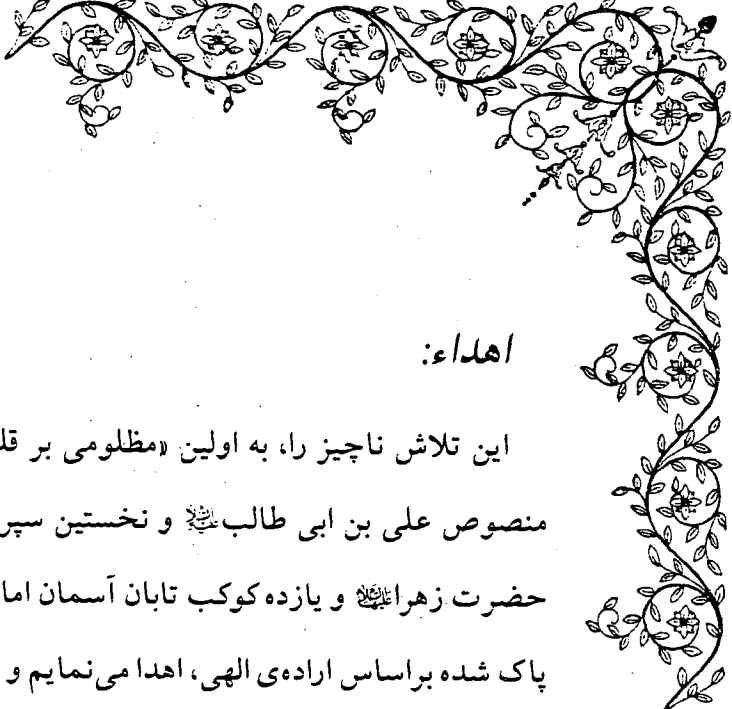
کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی
شماره ثبت: ۷۴۹
تاریخ ثبت:

□ مسئولیت مطالب مندرج در این پایان نامه ، به عهده نویسنده می باشد.

□ هرگونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع ، بلااشکال است و نشر آن

در داخل کشور منوط به اخذ مجوز از مرکز جهانی علوم اسلامی است.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

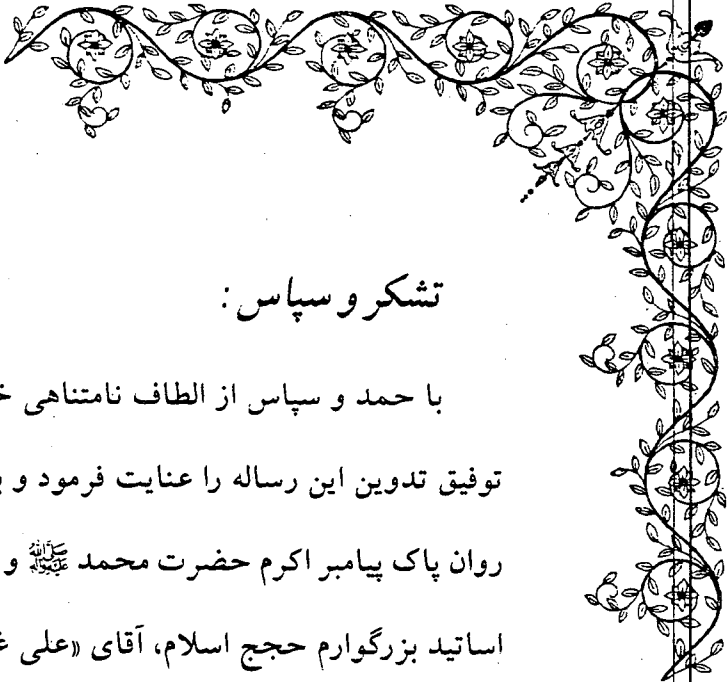
اهداء:

این تلاش ناچیز را، به اولین «مظلومی بر قله‌ی قدرت» امام
منصوص علی بن ابی طالب علیه السلام و نخستین سپر و مدافع ولایت
حضرت زهرا علیها السلام و یازده کوکب تابان آسمان امامت، از نسل آن دو
پاک شده براساس اراده‌ی الهی، اهدا می‌نمایم و سپس به ارواح پدر
و مادرم که هنگامه‌ی اعزامم به سنگر علم، با زبان ساده و عامیانه
گفتند: «درس بخوان شاید آدم شدی».

و به روح پیر و پیشوای عصرمان امام خمینی که با دیدن شرایط
زمانی و مکانی این نسل سرگردان در پاسخ به آرزوهای مقدر
پدران ما از طرف ما عذر خواسته فرمودند: «ملا شدن مشکل و آدم
شدن محال» است و به روح برادر شهیدم حسین مهدوی که درس
نخوانده «آدم شد»، جهت دفاع از مرز «آدمیت»^(۱) در سایه «دین» در
سرزمین خونبار افغانستان به افق باز شهادت پرواز نمود.

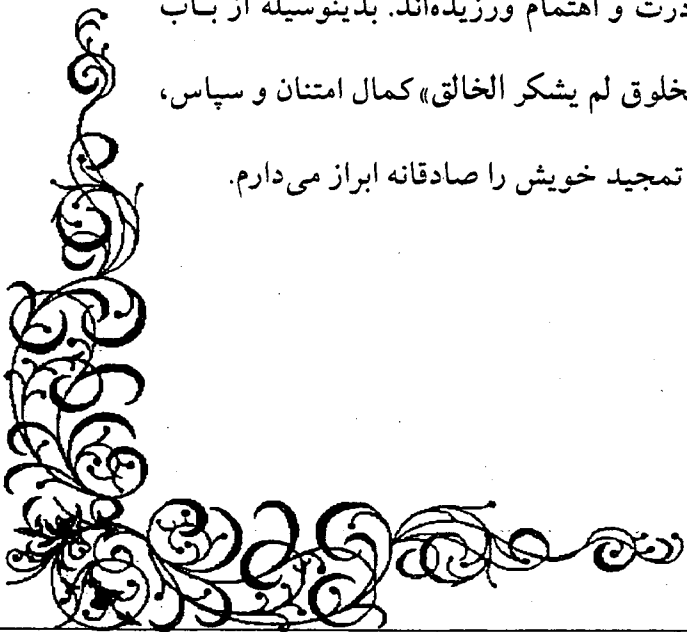

(۱) محمد معین، فرهنگ فارسی، ج ۱، ص ۶۶۶

تشکر و سپاس :

با حمد و سپاس از الطاف نامتناهی خداوند سبحان که توفیق تدوین این رساله را عنایت فرمود و با درود و سلام به روان پاک پیامبر اکرم حضرت محمد ﷺ و با تشکر و تقدیر از اساتید بزرگوaram حجج اسلام، آقای «علی غلامی دهقی» که به عنوان استاد راهنما، در تمام مراحل تدوین، با مهربانی و دلسوزی بذل توجه فرموده و با حسن نظر و کمال دقت، عنایت ویژه و اشراف خاص داشته‌اند، و استاد عالی مقام آقای «حامد منتظری مقدم» که به عنوان استاد مشاور، و با جدیت و تأنی، کمال هدایت خویش را مبذول داشته و با نکته سنجی و ظرافت به اصلاح آن مبادرت و اهتمام ورزیده‌اند. بدینوسیله از باب «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» کمال امتنان و سپاس، مراتب تحسین و تمجید خویش را صادقانه ابراز می‌دارم.

چکیده:

پرسش اصلی این بود که امیرالمؤمنین علی علیه السلام در برابر شیخین چگونه موضع‌گیری داشتند؟

این پژوهش پاسخ سؤال فوق را، در سه فصل تبیین نموده است. در فصل نخست کلیات و مفاهیم را تبیین نموده و مقداری به سقیفه و دسته بندی جریانها پرداخته است.

در فصل دوم، به این نتیجه دست یافته است که امام علی علیه السلام هیچگاه خود را، به عنوان رقیب شخصی خلیفه مطرح ننمودند. بلکه جهت مقابله با سنت سیئه‌ی بیعت بدون لحاظ نص، در گام نخست طبق موازین ثابت دین اسلام، روی اصول و بنیادهای امر به معروف و نهی از منکر، از خلیفه اعراض نمودند و با ابتکار اصل «تحصن» مخالفت خودشان را اعلام کردند. و در گام دوم، با زبان و عمل، از بیعت امتناع نموده و سپس، جهت تنویر افکار عمومی، به اتمام حجت پرداخته هم‌ی مسلمانان را به امامت خویش دعوت کردند. و شبانه همراه همسر و فرزندان، یکایک مسلمانان مدینه به خصوص اصحاب بدر را به کمک شان فراخواندند و پس از بی نتیجه ماندن برنامه اتمام حجت، جهت حفظ وحدت مسلمین و مقابله بادسیسه منافقین و مغرضان و ارتداد شیوه‌ی سکوت را انتخاب نمودند و در عین حال، خلیفه و مسلمانان را در شرایط خطرناک و بحرانی، از ارشادات و

رهنمایی‌های خود محروم نساختند. چون ارشاد و هدایت از تکالیف الهی امام است.

و در فصل سوم نیز، موضع‌گیری امام در برابر خلیفه دوم بیان شده است. و فرضیه تحقیق به اثبات رسیده است که امام علی علیه السلام، به علاوه‌ی حفظ وحدت مسلمانان تلاش داشته‌اند، خوی خشن عمر^(۱) را مهار نمایند، کمبودها و مشکلات و نقایص علمی عمر را با ارشادات و هدایت‌های علمی، سیاسی و نظامی خویش جبران نمایند. و در برابر اجتهادهای عمر موضع گرفته با بیان ملایم و آرام، آن‌ها را نقد نمایند.

(۱) نهج البلاغه، خطبه ششمین (فی حوزه الخسنة)

فهرست مطالب

مقدمه:	۱
طرح تحقیق:	۱
الف: بیان مسأله	۱
ب: سؤالهای پژوهش:	۳
۱- سؤال اصلی	۳
۲- سؤالهای فرعی	۳
ج: فرضیه‌ها:	۴
د: اهداف پژوهش	۴
هـ- ضرورت تحقیق:	۵
و: پیشینه تحقیق:	۵
ز: جنبه‌ی نوآوری پژوهش:	۷
ح: شیوه‌ی تحقیق:	۸
ط: ابزار تحقیق:	۸
ی: قلمرو تحقیق:	۸
ک: ادبیات تحقیق:	۹
۱- منابع کهن:	۹
۲- منابع جدید:	۱۱
فصل اول:	۱۲

۱۳	الف - واژه‌های کلیدی.....
۱۳	۱) مواضع - موضع‌گیری:.....
۱۳	۲) امام <small>علیه السلام</small> :.....
۱۵	۳) خلیفه:.....
۱۶	ب - پیام سقیفه و دسته‌بندی جریانها.....
۱۷	۱ - انصار:.....
۱۸	۲ - حزب مهاجرین قریش:.....
۱۹	۳ - حزب طلقاء:.....
۱۹	۴ - بنی هاشم:.....
۲۰	ب: ارزیابی توانایی‌های احزاب:.....
۲۱	۱ - گروه انصار:.....
۲۳	۲ - حزب مهاجرین:.....
۲۵	ج - اقدامات عملی - دیپلماسی.....
۲۶	۱ - تطمیع:.....
۲۷	۲ - مذاکره سیاسی و دیپلماسی:.....
۲۷	۳ - تهدید نظامی:.....
۲۹	۴ - سلب مسئولیت:.....
۲۹	۵ - ایجاد پیوند خویشاوندی:.....
۳۱	فصل دوم.....
۳۲	الف - تصویری از اصول کلی موضع‌گیری امام <small>علیه السلام</small>
۳۴	اصول مواضع امام <small>علیه السلام</small>
۳۵	۱ - اصالت دادن به قرآن.....

۳۵	۲ - موضع گیری مبتنی بر تقوی
۳۶	نتیجه نهایی:
۳۹	موضع گیری امام علی در برابر اصل خلافت <small>علیه السلام</small>
۳۹	۱ - تحصن:
۴۰	۱-۱ - دلیل تحصن:
۴۱	۲-۱ - زمان تحصن:
۴۴	۳-۱ - ثمره تحصن:
۴۶	۴-۱ - شکستن تحصن:
۴۹	۲ - امتناع از بیعت
۵۱	۱-۲ - دلیل امتناع از بیعت:
۵۳	۲-۲ - دست آورد امتناع از بیعت
۵۵	۲-۳ - دورغ پردازی ها:
۵۸	۳ - اتمام حجت
۶۰	۳-۱ واکنش امت
۶۱	۳-۲ انگیزه‌ی اتمام حجت:
۶۴	۴ - سکوت
۶۵	۴-۱ شیوه‌های سکوت
۶۷	۴-۲ علت‌های سکوت
۶۸	الف: علم مکنون امام <small>علیه السلام</small> :
۶۸	ب: قلت اعوان:
۶۹	ج: تفرقه میان مسلمانان
۷۰	۴-۳ - ثمره‌ی سکوت

- ۵- مواضع امام علیه السلام جهت خشتی سازی دسیسه ها ۷۲
- ۵-۱ دسیسه های ابوسفیان ۷۲
- ۵-۲ موضع گیری امام علیه السلام ۷۴
- ۶- موضع امام علیه السلام درباره فدک ۷۸
- ۶-۱- علت تصرف فدک: ۷۹
- الف تعبد و تدین خلیفه: ۷۹
- ب- ارزش مالی فدک: ۸۱
- ج- ارزش سیاسی فدک: ۸۱
- ۶-۲- موضع امام علی علیه السلام: ۸۲
- ۷- بیعت و پیام آن ۸۵
- ۷-۱ علت ها و عوامل بیعت: ۸۷
- الف: وجهی زهر علیه السلام: ۸۷
- ب / ۱: ارتداد و بازگشت از دین ۸۹
- ب / ۲ سفارش پیامبر صلی الله علیه و آله: ۹۰
- ۷-۲- پیام بیعت: ۹۱
- الف امام علی علیه السلام مالک امر ۹۴
- ب: بیعت اضطراری یعنی کمال ایثار: ۹۶
- ۸- موضع گیری امام علیه السلام در مورد ارتداد: ۹۸
- الف: جریان ارتداد واقعی: ۹۸
- ب: مانعان زکات: ۹۹
- ۸-۱ عوامل ارتداد و منع زکات: ۱۰۰
- ۸-۲ موضع گیری امام علی علیه السلام: ۱۰۳

- ۹- مواضع امام علیه السلام درباره کارگزاران ۱۰۶
- ۹-۱ - تحزب در گزینش افراد: ۱۱۰
- ۹-۲ - موضع امام علی علیه السلام : ۱۱۲
- ۱۰- موضع گیری امام در برابر اجتهادات خلیفه اول ۱۱۶
- ۱۰-۱ - تصویری از عملکردهای خلیفه ۱۱۶
- ۱۰-۲ - ارزیابی کارکردهای خلیفه: ۱۲۰
- ۱۰-۳ - موضع گیری امام علی علیه السلام ۱۲۵
- نتیجه: ۱۲۸
- ۱۱- موضع امام علیه السلام جهت ارشاد خلیفه و امت ۱۲۹
- ۱- ارشاد سیاسی نظامی ۱۳۰
- ۲- ارشادات علمی: ۱۳۱
- فصل سوم: ۱۳۵
- عمر؛ خلیفه ی انتصابی: ۱۳۶
- ۱- خلافت انتصابی عمر: ۱۳۶
- الف شیوه ی انتصاب ۱۳۷
- ب- علت این انتصاب ۱۳۹
- ج- جایگاه دینی خلافت انتصابی ۱۴۱
- د: اعلام مواضع خلیفه دوم: ۱۴۶
- ۵- واکنش امت: ۱۴۸
- و- موضع امام علیه السلام در برابر نصب عمر: ۱۵۰
- ۲- موضع امام علی علیه السلام در برابر فتوحات عصر خلیفه ۱۶۰
- ب، عوامل فتوحات: ۱۶۴

ج: موضع گیری امام <small>علیه السلام</small>	۱۶۶
۱- ارشاد در جنگ روم:	۱۶۶
۲- ارشاد در جنگهای علیه ایران:	۱۶۸
۳- ارشاد، در فتح بیت المقدس:	۱۷۲
۴- حضور شیعیان علی <small>علیه السلام</small> در صحنه های جهاد:	۱۷۳
د- اصطکاک موضع امام <small>علیه السلام</small> با عمر:	۱۷۵
۳- کارگزاران:	۱۸۱
۳-۱ ادامه ی حزب گرایی در سیاست عمر:	۱۸۵
۳-۲ موضع امیر المؤمنین علی <small>علیه السلام</small>	۱۸۸
۴- ارشادات امام علی <small>علیه السلام</small> به عمر:	۱۹۰
۵- حل مشکلات قضائی	۱۹۹
۵-۱- حکم رجم برای زن زنا کار دیوانه	۲۰۰
۵-۲- زنی که جاهل به حکم بود	۲۰۰
۵-۳- حداقل مدت حمل	۲۰۱
۵-۴- کیفر زن آواز خوان و موسیقی دان	۲۰۲
۵-۵- طفل سرخ پوست	۲۰۳
۵-۶- ادعای بدون شاهد	۲۰۴
۵-۷- انکار فرزند	۲۰۵
۵-۸- حیل ی زن هوس باز	۲۰۶
۵-۹- خلیفه و شب گردی	۲۰۷
۶- اجتهادات خلیفه دوم	۲۰۸
۶-۱ موارد اجتهادات عمر:	۲۰۸

- الف - نهی از متعتان: ۲۱۰
- ب - علائم بلوغ ۲۱۱
- ج - نماز مستحبی ۲۱۲
- د - سه طلاق در یک مجلس ۲۱۲
- ه - تعزیر برای خرید گوشت ۲۱۳
- و - قطع شجره رضوان ۲۱۳
- ز - تجسس و شب گردی ۲۱۴
- ح - ارث عجم: ۲۱۵
- ط - تغییر در مناسک حج: ۲۱۵
- ی - عفو مغیره: ۲۱۵
- ک - منع نقل و تدوین حدیث پیامبر ﷺ: ۲۱۶
- ل: نماز تراویح: ۲۱۶
- ۶-۲ - تفاوت اجتهاد و بدعت ۲۱۸
- ۶-۳ - موضع گیری امیر المؤمنین علی علیه السلام ۲۱۸
- ۷ - فشارها و تحقیرها ۲۲۱
- ادامه تحقیرها در عصر خلافت عمر: ۲۲۴
- ۸ - خواستگاری عمر از «ام کلثوم» ۲۲۹
- موضع امام علی علیه السلام به روایت صاحب نظران: ۲۳۲
- ۸-۲ - انگیزه‌ی عمر: ۲۳۴
- ۹ - مرگ عمر: ۲۳۶
- ۹-۱ - تلاش جهت تعیین خلیفه بعدی: ۲۳۷
- ۹-۲ - موضع گیری امام علیه السلام ۲۳۹

۲۴۴	نتیجه:
۲۴۵	نتیجه‌هایی:
۲۵۲	فهرست منابع:

مقدمه:

طرح تحقیق

الف: بیان مسأله

تحولات اجتماعی در بستر تاریخ در قامت دو مقوله‌ی «کنش» و «واکنش» قابل تفسیر است، چون هر تحول، نتیجه‌ی حرکتی است که توسط محرکی ایجاد می‌شود، و این حرکت همان کنش است و هر کنش قهراً به طور طبیعی، به واکنش منجر می‌شود، که یا مثبت است یا منفی و بیانگر موضع‌گیری انسان‌های دیگر در برابر «کنش» نخستین است.

رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، که خود تحولی به حساب می‌آمد، کنشی بود الهی و آسمانی، و جلسه سقیفه‌ی بنی ساعده، به عنوان واکنش عده‌ی از افراد امت، در برابر آن تحقق یافت، که خود تحولی دیگری به حساب می‌آمد. و ثمره‌ی آن خلافت ابی بکر فرزند ابی قحافه بود، این واکنش ناگزیر واکنش‌های مثبت و منفی گسترده‌ی را در پی داشت.

از آنجایی که علی بن ابی طالب رضی الله عنه نزدیک‌ترین شخص از تمام جهات، به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله بودند، واکنش او، نسبت به این خلافت «فلته»^(۱) از اهمیت ویژه‌ی برخوردار است، چون پیامبر صلی الله علیه و آله، قبل از رحلت، سفارشات ویژه‌ای درباره‌ی او داشته‌اند، گاهی او را نمود کامل اسلام^(۲)

(۱) ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۲ ص ۱۱۵ (ان بیعة ابی بکر کانت فلته) از قول عمر بن الخطاب

(۲) همان جلد ۱۹ ص ۶۱ (برز الایمان کله علی الشریک کله) از قول پیامبر صلی الله علیه و آله درباره علی ابن ابیطالب رضی الله عنه در جنگ خندق

خوانده بودند، گاهی با زبان قرآن او را نفس خود^(۱) معرفی نموده و گاهی بر اساس «اراده‌ی الهی، به عنوان بزرگ اهل بیت تطهیر شده»^(۲) اعلام داشته بودند. گاهی او را «مولای مؤمنین»^(۳) خوانده‌اند و گاهی هم به «عنوان بزرگ عترت، همسنگ قرآن»^(۴) خوانده‌اند و مخالفان و «دشمنان او را منافق»^(۵) نامیده بودند و اکنون این علی علیه السلام با آن اوصاف در برابر خلافت ابی بکر موضع منفی گرفته‌اند، از بیعت امتناع و خودداری کرده‌اند خلیفه و همکاران او را به استبداد در حق خود متهم نموده‌اند و تهدید نموده که اگر یاران عقیدتی می‌داشتند قیام می‌کردم.

پس شناخت از موضع‌گیری امیرالمؤمنین علی علیه السلام، لازم و ضروری است و می‌تواند برای هر مسلمانی رهگشا باشد، به همین خاطر در این پژوهش تلاش شده است موضع‌گیری آن امام را در برابر خلافت برخواسته از سقیفه (خلافت ابوبکر) تصویر نموده و در ادامه، مواضع حضرت را در برابر خلافت عمر بن خطاب نیز تبیین نماید.

(۱) قرآن کریم سوره آل عمران آیه ۶۱؛ محمد بن احمد ذهبی، اعلام النبلا ج ۲، ص ۶۲۰؛ محمد بن احمد قرطبی، الجامع الاحکام

القرآن، ج ۳-۴، ص ۸۱-۸۰؛ جلال الدین سیوطی، الدر المنثور، ج ۲، ص ۶۹-۷۰

(۲) عبدالله بن محمد بن ابی شیبہ، المصنف، ج ۷، ص ۵۰۱

(۳) همان، ص ۲۹۵؛ کنا بالجحفه بغدیر خم، اذا خرج رسول الله صلی الله علیه و آله فاخذ بيد علي فقال: «من كنت مولاه فعلي مولاه»؛ احمد بن حنبل،

المسند، ج ۹، ص ۲۲-۲۳؛ علی المتقی الهندی، کنز العمال، ج ۱۱، ص ۲۷۹؛ ذهبی، پیشین، ج ۲، ص ۶۲۲-۶۲۱؛ محمد عبدالرئوف

المنائوی، فتح القدیر، ج ۴، ص ۳۷۵

(۴) ابن حجر عسقلانی، الاصابه، ج ۳، ص ۴۹۵؛ ابن منظور، مختصر التاريخ دمشق، ج ۱۷، ص ۳۷۱؛ المنائوی جامع الاحادیث، ج ۱۰،

ص ۱۹۹

(۵) الهندی، پیشین، ج ۱۱، ص ۲۷۵؛ لا یحب علیاً منافق ولا بیغضه مؤمن. ولا یحبک الا مؤمن ولا بیغضک الا منافق، قاله لعلی علیه السلام؛

ابن ابی شیبہ، پیشین، ج ۷، ص ۴۹۴؛ ذهبی، پیشین، ج ۲، ص ۶۲۵

ب: سؤالیهای پژوهش:

جهت پرداختن و بررسی موضوع طرح شده لازم است سؤال زیر مطرح گردد.

۱- سؤال اصلی

حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام در برابر شیخین چه موضعی داشته‌اند؟!

۲- سؤال‌های فرعی

۲ / الف: امام علی علیه السلام در برابر خلافت ابی بکر چه گونه موضعی اتخاذ کردند، در برابر

فتوحات عصر او، و تحولات دیگری چون: جریان ارتداد و مانعین زکات و اجتهادات خلیفه، چه

نوع موضع‌گیری داشته‌اند؟

۲ / ب: امام علی علیه السلام، در برابر انتصاب عمر به عنوان خلیفه و فتوحات و اجتهادات و

مشکلات علمی او، چه موضعی اتخاذ نموده بودند. و در برابر کارگزاران او، و خواستگاری عمر

از ام کلثوم و مرگ عمر، چه گونه موضع‌گیری داشته‌اند؟

ج: فرضیه‌ها:

۱- امام علی، تصمیم سقیفه و انتخاب ابوبکر به خلافت را تلاش قریش در جهت غصب حق خویش شمرده و ستم بر خود می‌دانستند، و چنین خلافتی را نتیجه‌ی انکار نصر معرفی نموده و می‌فرمودند: «پیامبر ﷺ: اصل امامت و رهبری را مهمل نگذاشته‌اند^(۱)» بناءً انعطاف‌های بعدی امام در برابر حکومت ابی بکر جهت حفظ وحدت مسلمین و مقابله با توطئه‌ی منافقین و مرتدان باید تلقی شود.

۲، سکوت امام در برابر خلافت انتصابی عمر نیز، علاوه بر حفظ وحدت، زمینه‌سازی جهت مهار کردن طبیعت و خوی خشن^(۲) او و جبران ضعف‌های علمی او بود، تا شاید با ارشادات و هدایت‌گری‌های خود بتوانند خلیفه و مسلمانان را از حوادث ناگوار نجات بدهند.

د: اهداف پژوهش

هدف از پژوهش، پیرامون مواضع امام علی علیه السلام در برابر شیخین را در دو محور می‌توان تنظیم نمود،

۱ / د: نظری: در گام نخست، هدف از تحقیق، درک حقایق تاریخی است، تا دریابیم که امام علی علیه السلام پس از پیامبر صلی الله علیه و آله با چه مشکلات و بحران‌هایی رو به رو بوده‌اند، چه عوامل و طرز تفکرهایی سبب شدند که امام از جانشینی بلافصل پیامبر صلی الله علیه و آله بر کنار ماندند، و امیرالمؤمنین علیه السلام، با چه سعی صدری در برابر شیخین موضع‌گیری خویش را تنظیم نمودند. و چگونه صبر و

(۱) نهج البلاغه، خطبه ۶/۱

(۲) نهج البلاغه، خطبه سوم، مفهوم کلمات امام است.

سکوتی را پیشه نمودند که: خار در چشم استخوان در گلو و تلخ تر از گیاه «علقم»^(۱) بود.

۲ / د: کاربردی: در گام دوم، چون امام علی علیه السلام، بر اساس عقیده‌ی شیعه، امام منصوب است، به دستور خدا و اعلام پیامبر صلی الله علیه و آله در غدیر خم به امامت نصب شده و بر اساس عقاید عامه نیز، او خلیفه چهارم پیامبر صلی الله علیه و آله بوده‌اند، پس مواضع او برای هر مسلمانی حجت و سرمشق است.

ه- ضرورت تحقیق:

ضرورت تحقیق تابع هدف تحقیق است، وقتی هدف روشن گردید، جهت رسیدن به آن هدف ناگزیر باید حرکتی را روی یک سلسله اصول و راهکاری متناسب با آن آغاز کرد، موانع را از سر راه برداشت، تا بتوان به آن هدف دست یازید.

پس، صرفاً همان آرمان الگو قرار دادن «مواضع امام علی علیه السلام» اقتضا دارد که در زمینه‌ی درک آن «مواضع» تحقیق و پژوهشی در خور شأن آغاز گردد، و ذهن هر انسانی هم در جهت رسیدن به آن هدف و الگو قرار دادن «مواضع» امیرالمؤمنین علی علیه السلام ضرورت این تحقیق را تشخیص می‌دهد.

و: پیشینه تحقیق:

طرح عنوان انتخاب شده از نظر تاریخی خیلی سابقه نداشته آنچه به عنوان پیشینه‌ی این تحقیق می‌توان نام برد، از این قرار است:

۱ / و- کتابی است تحت عنوان «علی علیه السلام و زمامداران»^(۲) که: عنوان موضع‌گیری امام

(۱) همان، خطبه ۴/۲۶؛ ۴/۲۱۷.

(۲) نگارش علی محمد میر جلیلی، ج اول، سال ۱۳۷۷، قم.